

ŠAPA NA SREDNJI VZGOJITELJSKI ŠOLI IN GIMNAZIJI LJUBLJANA

NAMESTO UVODA

Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana (SVŠGL), oktober 2012. Dijaki izpolnjujejo anketni vprašalnik o inovacijskem projektu na šoli in zapišejo:

- Vsi smo bolj umirjeni, sama sem veliko bolj zbrana in sproščena.
- Raje bomo prihajali k pouku matematike. Bravo :)
- Super, vsaka čast profesorici, da se je za to odločila in z vztrajnostjo uspela realizirati.
- Je QL. Hvala, da se to dogaja! To je najboljši projekt naše šole.
- Zelo sem vesela novosti, je prijazna, vesela in igriva, vzdušje je bolj mirno.
- Podpiram, ker se tako vzpostavi bolj osebni, bolj človeški odnos s profesorjem.

Bi vam taki odgovori polepšali dan? Meni so ga. In kaj skriva projekt, ki so ga mnogi sprejeli s prijaznimi mislimi? Pravzaprav nič posebnega; nič, česar ne bi vsi mi dnevno srečevali. In hkrati vse, kar poleg znanja želimo v šolah: naklonjenost, prijaznost, navdušenje, strpnost, iskrenost, sproščenost.

Glavna nosilka inovacijskega projekta ne zna ne brati, ne pisati. Sploh pa ne računati, čeprav je njena navzočnost bogatila prav ure matematike. Seveda ne, saj je kuža. Zlata prinašalka Šapa, šolana terapevtska psička, je imela štiri leta, ko je z mano prvič prikorakala v zbornico in med dijake k rednemu pouku.

O TERAPEVTSKIH PSIH

Mnoge raziskave so pokazale, da navzočnost psa, skrb zanj in igra z njim dobro vplivajo na počutje ljudi (npr. Fine, 2010). Med drugim znižajo krvni tlak, umirijo srčni utrip in dihanje. Gre za merljive kazalnike stresa, opazovanja pa so potrdila še več. Pes človeka pomirja, opogumlja, spodbuja k navezovanju socialnih stikov. Morda je presemetljivo, a psi tako vplivajo tudi na neznanca.

Ta spoznanja kar kličejo po načrtnem delu s posebej usposobljenimi psi. Delo terapevtskih psov je v svetu ustaljena oblika pomoči. Psi s svojimi vodniki obiskujejo bolnišnice, šole, vrtce, domove starostnikov, pomagajo pri rehabilitaciji invalidov in podobno. Pogosto so aktivno vključeni v delo s posameznikom. Takrat srečanje vodi strokovnjak (pedagog, fizioterapevt, logoped, specialni pedagog), ki pozna omejitve svojega varovanca in zastavi primeren cilj. Marsikdaj pa kuža preprosto obišče skupino

ali posameznika, jih razvedri in nauči kaj novega (Pet Partners, 2012)

Psi nudijo brezpogojno ljubezen, ne obsojajo, ne ocenjujejo, so iskreni, potrpežljivi, polni življenja. Zato jim ljudje zlahka zaupajo. Poleg tega, da je druženje s kužki prijetno, mora biti tudi varno. Zato so psi posebej usposobljeni, ubogljivi, vajeni stikov z različnimi posamezniki in pod rednim veterinarskim nadzorom. Pes, ki kaže znake napadalnosti ali prehude plahosti, ne more postati terapevtski.

Vodnik takega kužka mora biti odgovoren, komunikativen, iznajdljiv, zanesljiv. Preden začeta s psom samostojno obiskovati ustanove ali posameznike, imata za sabo razmeroma dolgotrajno pripravniško dobo. Vodniki psov so prostovoljci, ki delujejo v okviru društev. Eno teh, Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke, deluje od leta 2007 (Tačke pomagačke, 2012).

ŠAPA

Od malega sem ljubiteljica psov, prvič sem za kužka skrbela že kot osnovnošolka, takrat seveda s pomočjo staršev. Naši družini zadnja leta lepša vsakdan Šapa. Je prava zlata prinašalka: prinašalka zato, ker neumorno prinaša žoge, igrače in storže, zlata pa zato, ker je nežna, potrpežljiva, igriva, vodljiva. Je šolana, opravljen ima izpit BBH, mednarodno priznan izpit za psa spremljevalca. Je terapevtski pes s certifikatom društva Tačke pomagačke. Poleg tega je R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dog) pes, saj ima tudi certifikat ameriškega društva, ki po posebnem programu spodbuja bralno pismenost otrok s pomočjo psov (ITA, 2013). Kot terapevtski pes je dobrodošla v mnogih različnih ustanovah, največkrat pa obiščeva knjižnico, šole in vrtce.

TERAPEVTSKI PES V ŠOLI

Tako smo na naši šoli poimenovali inovacijski projekt, ki smo ga v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo (ZRSŠ) začeli izvajati jeseni 2012. Naša šola je s približno 750 dijaki razmeroma velika. Izvajamo različne programe: predšolska vzgoja, gimnazija in umetniška gimnazija – smer sodobni ples in dramsko-gledališka smer.

Na SVŠGL učim matematiko že dolga leta. Predmet, ki ga učim, je v mojih očeh lep in zanimiv, v splošnem pa ne velja za najbolj priljubljenega. Zato je še posebej pomembno, da spodbujam k prizadevnosti, rednosti in samokritičnosti. Med dijaki sem rada, večinoma so imenitna

dekleta in prav taki fantje. Spremljam njihovo odraščanje in razigranost, pa tudi zadrege in stiske. Kadar so pripravljene svoje misli deliti z mano, jim z veseljem prisluhnem. Prepričana sem, da pogosto pogrešajo iskrene pogovore. Verjamem tudi, da mnoge elektronske naprave – tako v prostem času kot pri šolskem delu – rahljajo medčloveške vezi in siromašijo odnose.

Vse to me je vodilo v razmišljanju, kako bi dijaki sprejeli v svoji družbi prijaznega, šolanega psa. Izkusila sem dobre odzive na priložnostne obiske terapevtskih psov v šolah, poznala sem uspešno sodelovanje s psi pri nekaterih tedenskih dejavnostih. A želela sem nekaj drugega: terapevtskega psa vključiti v redno delo v šoli. Ustvariti pogoje, ki bi omogočali, da bi bil kuža ves dan med dijaki. Kljub poizvedovanju v Sloveniji tovrstnih izkušenj nisem zasledila.

Drugače je v tujini, predvsem v Ameriki in v Zahodni Evropi. Natančno dorečen je projekt Schulhund, ki samo v Nemčiji združuje okrog 250 učiteljev z njihovimi usposobljenimi psi (Schulhund, 2013). Projekt izvajajo tudi v Švici in Avstriji. Psi so nekajkrat tedensko ves dan med šolarji. Aktivnost psa je odvisna od starosti šolarjev in od obravnavane snovi. Opazovanja potrjujejo, da že sama navzočnost psa odlično vpliva na vzdušje med učenci (Hergovich, 2002; Kotrschal, 2003).

ZAKAJ S PSOM V ŠOLO IN KAKO?

Pričakujemo lahko, da bodo učenci ob psu bolj umirjeni in zbrani, da bodo nekateri celo raje prihajali v šolo, da bodo bolj strpni, pogumni in spretni v medsebojnih stikih, da bodo lažje zaupali učitelju. Prijazen kuža spodbuja občutke sprejetosti in varnosti, nekateri učenci bodo svojega učitelja zagledali v drugačni luči. Prav o tem govorijo zapiski dijakov na začetku tega prispevka.

Ob tem pa pasje vedenje brez velikih besed prinaša v razred neprecenljivo sporočilo o vrednotah. Kuža je zanesljiv, vztrajen, zvest, potrpežljiv, naklonjen, skromen, dobronameren, hvaležen, prijateljski. Prepričana sem, da je to pravi odgovor na vprašanje, zakaj dijaki psa tako lepo sprejmejo. Kuža ponuja tisto, kar ljudje cenimo v medsebojnih odnosih.

Vesela sem bila, ker je moje razmišljanje podprl ravnatelj, ker so se projektu aktivno pridružile sodelavke in ker so nam prisluhnili tudi na ZRSŠ.

Preden je Šapa prišla v razred, smo pripravili vse potrebno. Z novostjo sem seznanila učiteljski zbor in dijake, pridobila sem soglasja staršev, pripravila sem učilnico, Šapa je že med počitnicami spoznala prostore.

ŠAPA V RAZREDU IN DRUGOD

Ob neobičajni družbi v učilnici se dosledno držim nekaterih pravil. Šapa je nenehno pod mojim nadzorom. *V stik z njo prihajajo samo tisti, ki si to sami želijo. Pouk matematike ostaja enako učinkovit, kot je bil prejšnja leta.*

Šapa prihaja z mano v šolo približno dvakrat tedensko. Matematika je očitno ne zanima, zato med poukom večinoma počiva na svojem ležišču ob katedru. Tam ima označen svoj prostor, na katerem je dijaki ne motijo. Med odmori gre med dijake, jim prinese svojo žogo, jim ponudi tačko. Mladi so teh priložnosti veseli, povedo, da jih Šapa sprosti in razvedri. V učilnico jo pridejo obiskat tudi tisti, ki jih ne učim. Na hodnikih in stopniščih jo mnogi ogovorijo, pobožajo. Šapa zadovoljno sprejema izraze naklonjenosti, pomaha z repom in vrača nežnosti. Zmagovit je njen prihod v zbornico, saj ima med učitelji lepo število občudovalcev. Pozorna sem na njeno vedenje, če bi zaznala, da jo šolski hrup utruja ali da postaja nemirna, bi delo nemudoma prekinila. A Šapa se na šoli očitno počuti zelo dobro.

Dijaki programa predšolska vzgoja opravljajo obvezno prakso v vrtcih. Že prvo leto so nekateri izkoristili možnost, da med otroke pripeljejo tudi Šapo. Malčki se druženja s psom razveselijo in navdušeno sodelujejo. Z dijaki smo pripravili didaktično gradivo, ki je povezovalo igro, učenje in druženje s kužkom (Grover, 2010). Najprej smo otrokom predstavili Šapo in jih opozorili, kako se vedemo ob psu. Pogovorili smo se tudi o njihovih izkušnjah, pa o prijaznih in neprijaznih psih in o tem, kako se približati kužku (Stariha, 2013: 164). V letošnjem šolskem letu te obiske načrtujemo bolj sistematično, zato jih bomo izvedli v večjem obsegu. Možnosti, kako s psom obogatiti delo v vrtcu, je obilo, mnoge konkretne predloge najdemo v tuji literaturi (Heyer, 2011). Na šoli menimo, da je dijake smiselno nagovarjati k inovativnemu načinu dela z malčki, kar delo s psom zagotovo je.

Izkoristili smo še druge priložnosti za druženje in učenje ob kužku. Šapa je sodelovala na prireditvah za otroke, z nami je bila na izletu in na tridnevnem taboru maturantov. Na pobudo staršev je prišla na roditeljski sestanek. S sodelavko sva se dogovorili za predstavitev v knjigarni Konzorcij, kjer so otroke ob glasbeni spremljavi dijakinji razveselili trije terapevtski psi. Dijakinje so se tudi odzvale povabilu in se nama pridružile v knjižnici Šiška, kjer so spoznale, kako poteka srečanje R.E.A.D..

PRVI SKLEPI IN NAČRTI ZA NAPREJ

Navzočnost Šape v šoli je v prvem šolskem letu prav gotovo izpolnila pričakovanja in jih celo preseglala. Pohvalili so jo dijaki, sodelavci in starši, opazili so jo posamezni pedagogi z drugih šol in s Pedagoške fakultete v Ljubljani. Tako smo imeli med šolskimi urami precej hospitacij, študentom pa sva pripravili nekaj teoretičnih in praktičnih prikazov. Nekateri pedagogi so izrazili željo, da bi podobno v šoli delovali tudi sami. Novost so zaznali tudi širše, saj so Šapo nekajkrat obiskali novinarji in delo na šoli predstavili v revijah za otroke in odrasle in v nekaj televizijskih prispevkih.

Navzočnost psa v razredu zahteva skrbne priprave, pozorno spremljanje in nenehno previdnost. Vpliv kužka na spodbudno učno okolje pa vloženo delo gotovo upraviči.

Glede na želje in prizadevnost mnogih bodo naše šole morda odprle vrata še kakemu terapevtskemu psu. Prepričana sem, da v zadovoljstvo mnogih učencev, ki prepoznajo veselje, prijateljstvo in zvestobo v iskrenih pasjih očeh.

VIRI

- Fine, A. H. (2010). Handbook on Animal Assisted Therapy. San Diego: Elsevier.
- Grover, S. (2010). 101 Creative Ideas. USA: Motivational Press.
- Hergovich, A. in sod. (2002). The effects of the presence of a dog in the classroom. Anthrozoos: A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals, letnik 15, št. 1, str. 37–50 <http://homepage.univie.ac.at/andreas.hergovich/php/dog.pdf> (28. 9. 2013).
- Heyer, M. in Kloke, N. (2011). Der Schulhund, Eine Praxisanleitung zur hundegestützten Pädagogik im Klassenzimmer. Nerdlen/Daun: Kynos Verlag.
- ITA, Intermountain Therapy Animals (2009). Reading Education Assistance Dog. Team Training Manual. Salt Lake City: ITA.
- Kotrschal, K. in Ortbauer, B. (2003): Behavioural effects of the presence of a dog in the classroom. Anthrozoös, št. 16, str. 147–159. http://www.klf.ac.at/downloads/Kotrschal_and_Ortbauer_2003.pdf (28. 9. 2013).
- Stariha, P. S. (2013). Vzgojimo psa – učinkovito, a prijazno. Celje: Celjska Mohorjeva družba
- www.petpartners.org/AAA-Tinformation (30. 9. 2013).
- www.schulhund.at/ (30. 9. 2013).
- www.schulhundweb.de/index.php/Hauptseite (22. 7. 2013).
- www.schulhunde-schweiz.ch/ (19. 9. 2013).
- www.tackepomagacke.si/ (30. 9. 2013).
- www.therapyanimals.org/R.E.A.D.html (30. 9. 2013).